

ปรีดี พนมยงค์
ถ่ายเมื่อ
พ.ศ. ๒๔๙๐

จดหมายถึงนายกฯ จาก ส.ศิวัรักษ์

เรื่อง จดลง ๑๐๐ ปี “ปรีดี พนมยงค์”

วันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓

เรื่อง จดลง ๑๐๐ ปี นายปรีดี พนมยงค์
เรียน ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี

โดยที่ท่านนายกรัฐมนตรีรับเป็นประธานจัดงานฉลองศตวรรษชาตกาลนายปรีดี พนมยงค์ เชื่อว่า ฯพณฯ คงต้องการให้งานดังกล่าวเป็นศักดิ์ศรีแก่ประเทศชาติ ประชาชน พลเมือง และรัฐบาล เพื่อปลุกมโนธรรมสำนึกของทุกๆ คนให้เห็นคุณงามความดีของท่าน ผู้ซึ่งเป็นต้นคิดในการนำประชาธิปไตยและรัฐธรรมนูญตลอดจนรัฐสภามาสู่สยามประเทศแต่ พ.ศ. ๒๔๗๕ นอกเหนือไปจากสถานะในการเป็นผู้นำขบวนการเสรีไทย ซึ่งช่วยปลดปล่อยการประกาศสงครามกับสัมพันธมิตรให้เป็นโมฆะ จนสันติภาพและเอกราชกลับคืนสู่ราชอาณาจักรได้ในปี พ.ศ. ๒๔๘๘

และแล้วแต่ปลาย พ.ศ. ๒๔๙๐ เป็นต้นมา ทุกรัฐบาลได้เนรคุณท่าน จนมีการบิดเบือนประวัติศาสตร์ด้วยประการต่างๆ แม้जनบุคคลที่ร่วมขบวนการประชาธิปไตยและเสรีไทยมากับท่านก็ถูกสังหารพลาญชีวิตหรือถูกจองจำและถูกทรมานด้วยประการ

ต่างๆ อย่างเหลือคณานับ แม้จนชื่อเสียงเกียรติคุณของผู้ซึ่งได้รับใช้บ้านเมืองมาอย่างเสียสละนั้นๆ ก็ถูกทำให้ลบเลือนไปโดยขบวนการของทราชย์ตั้งแต่ผิน เฝ้า แปรและสฤยต์เรื่อยมา

นับเป็นนิมิตหมายดีที่ท่านนายกรัฐมนตรีคนก่อนนี้ ทั้งๆ ที่เป็นนายทหาร ก็ยังยินดีเสนอชื่อนายปรีดี พนมยงค์ให้องค์การศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) รับรองท่านผู้นั้นเป็นปูชนียบุคคลของไทย ที่นานาชาติควรรับรู้ในโอกาสชาตกาลครบร้อยของท่านในปีนี้ และท่านนายกรัฐมนตรีเองก็ยืนยันความข้อนี้ไปยังผู้อำนวยการใหญ่ของยูเนสโก แม้จะมีกโยบายจากบางแหล่งที่จะทำให้ชื่อของท่านหายไปจากหน่วยงานของสหประชาชาติแห่งนั้นก็ตาม

มาตรการของท่านนายกรัฐมนตรีในประเด็นนี้ ควรแก่การสรรเสริญ นอกเหนือไปจากการที่ ฯพณฯ ได้อุดหนุนคณะกรรมการจัดการ ๑๐๐ ปีให้ท่านอย่างจริงใจ จึงหวังได้ว่างานฉลองครวนี้จักมีผลจริงยิ่งขึ้นในด้านการปลูกฝังคุณธรรมและความกล้าหาญทางจริยธรรมให้บังเกิดขึ้นในหมู่พหุชนชาวไทยอย่างยืนนานสืบไปเพื่อลบบรอยดำของรัฐบาลเผด็จการที่แล้วๆ มาแต่ พ.ศ. ๒๔๙๐

ที่นอกจากจะได้ทำลายเกียรติคุณของนายปรีดีและบริษัทบริวารของท่าน ตลอดจนญัตติมิตรของท่านแล้ว ยังได้นำรัฐธรรมนูญให้เดินไปสู่แอกของสหรัฐ จนเกือบจะตัดขาดออกจากพื้นภูมิธรรมเดิมของเราเอาเลยทีเดียว

ความข้อนี้มีประจักษ์อยู่ในเรื่อง *A Special Relationship* by Daniel Fineman และเรื่อง *The Revolutionary King* by William Stevenson แม้เรื่องหลังนี้จะมีข้อความซึ่งเลอะเลือนหลายตอน แต่ก็อ้างพระราชดำรัสอย่างชัดเจน ในเรื่องที่รัฐบาลอเมริกันได้ปู้ยี่ปู้บ้านเมืองของเรามาเป็นเวลามีใช้น้อย ซึ่งต้องตามเอกสารหลักฐานชั้นต้นที่ปรากฏในหนังสือเล่มแรกๆ อย่างถึงมาแล้ว นอกไปจากนี้แล้ว หนังสือเล่มหลังนี้ยังตีพิมพ์พระราชดำรัสอย่างชัดเจนว่านายปรีดี เป็นผู้บริสุทธิ์ในกรณีสวรรคต ทั้งนี้ นอกเหนือไปจากคำตัดสินของศาลในทุกคดีที่ยืนยันในความบริสุทธิ์ของท่านจากคำกล่าวหาว่าท่านผู้นั้นเกี่ยวข้องกับ การลอบปลงพระชนม์ พระเจ้าอยู่หัวในพระบรมโกศ

เราต้องไม่ลืมว่าเมื่อท่านผู้นั้นถึงแก่กรรม ณ ประเทศฝรั่งเศสในปี พ.ศ. ๒๕๒๖ นั้น ประธานรัฐสภาไม่ได้เชิญชวน

ให้มวลสมาชิกอื่นไว้อาลัยให้ท่านแม้เพียงหนึ่งนาที ทั้งๆ ที่อาจกล่าวได้ว่าท่านเป็นผู้ให้กำเนิดรัฐสภาของไทยก็ว่าได้ นอกเหนือไปจากการที่ท่านเป็นเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรคนแรก และนายกรัฐมนตรีในเวลานั้นก็พูดแต่เพียงว่าเสียใจ โดยไม่ได้ส่งดอกไม้ไปเคารพศพ หรือมีสารไปถึงภรรยาท่านแต่ประการใด ทั้งนี้ นอกจากจะแสดงถึงความไร้น้ำใจแล้วยังแสดงถึงความอกตัญญูอย่างเห็นได้ชัดอีกด้วย

ฉะนั้น การที่ประธานรัฐสภารับจัดงาน ๑๐๐ ปีท่านที่รัฐสภา ณ วันที่ ๑๑ พฤษภาคมนี้ จึงนับว่าเป็นความเหมาะสม เชื่อว่าท่านนายกรัฐมนตรีคงจะให้ความร่วมมือกับท่านประธานสภาอย่างเต็มที่

ข้าพเจ้าเองมีความยินดีทำงานในฐานะประธานดำเนินงานภาคเอกชน เพื่อสนองงานท่านนายกรัฐมนตรีในฐานะประธานอำนวยการจัดงานฉลองคราวนี้ หากเป็นที่น่าเสียใจที่ประธานดำเนินงานภาครัฐนั้นผูกติดอยู่กับตำแหน่งนายกสภามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่งหมดวาระลงแล้ว และคนใหม่ที่จะมารับหน้าที่แทน คงยังไม่อาจจัดงานภาครัฐได้ทันกาล ข้าพเจ้าจึงใคร่เสนอท่านนายกรัฐมนตรี ว่าภาครัฐบาลนั้นน่าจะจัดงานต่างๆ ดังต่อไปนี้ กล่าวคือ ในฐานะที่นายปรีดีเคยเป็น ๑) ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ๒) รัฐบุรุษอาวุโส ๓) นายกรัฐมนตรี และ ๔) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ๕) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ๖) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง นอกเหนือจากการเป็น ๗) ผู้ประสานการมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง ฯลฯ

ในตำแหน่งเจ้ากระทรวงต่างๆ แม้ท่านจะดำรงตำแหน่งในระยะเวลาอันสั้น ก็ได้มีผลงานซึ่งจีรังยั่งยืนมาจนทุกวันนี้ และได้บุกเบิกให้เกิดมีหน่วยงานใหม่ๆ ขึ้นด้วย เช่น เมื่อท่านว่าการกระทรวงมหาดไทย ได้วางแผนในเรื่องการกระจายอำนาจ ให้เกิดการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น จนเกิดเทศบาลต่างๆ ขึ้นทั่วราชอาณาจักร เริ่มแต่เทศบาลนครกรุงเทพฯ เป็นประเดิม และเมื่อท่านว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ก็ได้สามารถปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสนธิสัญญาสิทธิสภาพนอกอาณาเขตได้สำเร็จเป็นขั้นสุดท้าย ให้ไทยเราเท่าเทียมกับมหาอำนาจต่างๆ ทั่วโลก แม้งานนี้จะเริ่มมาแต่สมัยสมเด็จพระยาเธอวรวงศ์วิโรปการและกรมหมื่นเทววงศ์วโรปการแล้วก็ตาม ยังเมื่อท่านว่าการกระทรวงการคลัง ก็ได้เริ่มจัดการเก็บภาษีอย่างยุติธรรมเป็นครั้งแรก ไม่ใช่ว่าทุกๆ คนเสียภาษีเท่ากันหมด ไม่ว่าเป็นคนรวยหรือคนจนก็ตาม นอกเหนือไปจากการเก็บภาษีทางอ้อมและลดภาษีช่วยคนยากคนจนทั่วประเทศ รวมทั้งแผนการของท่านที่ก่อให้เกิดธนาคารแห่งประเทศไทยและสภาพัฒนาการเศรษฐกิจฯ

เชื่อว่าเจ้ากระทรวงต่างๆ ในบัดนี้และหน่วยงานอื่นๆ ที่เอ่ยนามมาแล้วนั้น คงยินดีร่วมฉลอง ๑๐๐ ปี นายปรีดีคราวนี้อย่างเต็มที่ หากขาดประธานคณะกรรมการดำเนินงานภาครัฐไปกระตุ้นเตือนและเชิญประชุม หรือไปหารือกับท่านนั้นๆ ข้าพเจ้าจึงใคร่ขอปรารถนาให้ท่านนายกรัฐมนตรีได้โปรดหารือกับหน่วยงานนั้นๆ ในภาครัฐ เพื่อจัดงานฉลอง ๑๐๐ ปีคราวนี้อย่างเป็นมรดกเป็นผลที่ได้เนื้อหาสาระอย่างเป็นคุณูปการแก่บ้านเมืองและราษฎรอย่างแท้จริง แทน

ส.ศิริรักษ์

กิจการงานอันพึงเพื่อพุ่มเฟื่อยต่าง ๆ

ในฐานะประธานจัดงานฉลอง ภาคเอกชน ข้าพเจ้าได้หารือบรรดากรรมการทั้งหมด ซึ่งประชุมกันแทบทุกเดือน มาเป็นเวลากว่าสองปีแล้ว ดังมีบทสรุปเพื่อเสนอท่านนายกรัฐมนตรี ดังต่อไปนี้ คือ

๑. สำหรับกระทรวงมหาดไทยนั้น ถ้าท่านรัฐมนตรีจะสร้างสวนอนุสรณ์คนดีศรีอยุธยาขึ้น ณ จังหวัดนั้น อันเป็นชาติสถานของท่านก็จะเหมาะ เพราะทางมูลนิธิที่ตั้งตามนามท่านได้สร้างอนุสรณ์สถานขึ้นไว้แล้วแต่เมื่อตอนท่านถึงแก่กรรมในปี ๒๕๒๖ ณ ที่ที่ท่านอุปถัมภ์ทางฝั่งตรงข้ามแม่น้ำกับวัดพนมยงค์ และที่รอบ ๆ วัดพนมยงค์นั้นเป็นของมูลนิธิลูกจันทน์ พนมยงค์ (มารดาท่าน) ถ้ารัฐบาลจะร่วมกับมูลนิธินั้นสร้างสวนอนุสรณ์ขึ้นบนที่ของมูลนิธิลูกจันทน์ฯ ฝั่งตรงข้าม โดยไม่ต้องลงทุนมาก หากให้สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณแห่งจังหวัดนั้น ที่องค์การสหประชาชาติรับรองในระดับโลก ก็จะเหมาะสม โดยที่สวนแห่งนี้ย่อมเป็นที่ที่ประชาชนย่อมใช้เป็นที่พักผ่อนในทางการเมืองด้วยก็ได้ อย่าง Hyde Park ที่ประเทศอังกฤษ ซึ่งเป็นต้นเหตุให้นายกรัฐมนตรีพิบูลสงครามเอาอย่างมาใช้ที่ทุ่งพระเมรุ ซึ่งเท่ากับว่าเป็นการเริ่มในทางประชาธิปไตยขึ้นใหม่ในปี ๒๕๐๐ หลังจากที่บุคคลผู้นั้นใช้วิธีในทางเผด็จการมาแต่ พ.ศ. ๒๔๙๐ นอกไปจากนี้แล้ว นักท่องเที่ยวจากต่างประเทศยังได้ประโยชน์จากสวนเช่นนี้ด้วย โดยอาจทำเป็นสวนประวัติศาสตร์ เล่าถึงกิจกรรมของขบวนการประชาธิปไตยและขบวนการเสรีไทยไว้ให้ปรากฏอีกด้วย ซึ่งจักเป็นการช่วยทางด้านทัศนศึกษาของเยาวชนคนไทยและคนต่างประเทศอีกด้วย

นอกจากกระทรวงมหาดไทยแล้ว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยอาจร่วมสมทบทุนด้วยก็ได้ หากการวางแผนในด้านนี้ ขอให้ภาคเอกชนและผู้แทนมูลนิธิปรีดี พนมยงค์มีส่วนร่วมด้วย นอกเหนือไปจากความร่วมมือของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และสมาคมศิษย์เก่าธรรมศาสตร์ในทุกๆ แห่ง ทั้งในและนอกประเทศ

ยิ่งถ้าท่านนายกฯ และท่านรองนายกฯ ซึ่งว่าการด้านมหาดไทย จะช่วยร่วมบูรณปฏิสังขรณ์อนุสรณ์สถานปรีดี พนมยงค์ด้วย ก็จะเป็นการร่วมมือกันระหว่างรัฐบาลและเอกชนอย่างควรแก่การสรรเสริญยิ่ง

๒. ในฐานะที่นายปรีดีเป็นผู้นำทางด้านประชาธิปไตยของไทย และเป็นผู้นำในการกู้เอกราชให้ไทยในสงครามโลกครั้งที่ ๒ ถ้ากระทรวงมหาดไทยจะขอให้ทุกจังหวัด มีสวนอนุสรณ์ถึงท่านด้วยความร่วมมือกับสมาคมธรรมศาสตร์ในจังหวัดนั้นๆ ซึ่งในหลายจังหวัดยังมีลูกหลานท่านเครือของคนที่ร่วมในขบวนการเสรีไทย และคนที่ร่วมในขบวนการประชาธิปไตย โดยให้เขาเหล่านั้นมีส่วนร่วม

ให้เกิดลานประชาธิปไตย พร้อมทั้งสวนสาธารณะขึ้นในทุกๆ จังหวัด จักเป็นการปลูกฝังประชาธิปไตย โดยใช้เป็นการศึกษานอกโรงเรียนได้เป็นอย่างดี นอกเหนือจากการช่วยให้ระบบนิเวศวิทยาในจังหวัดนั้นๆ ดีขึ้นอีกด้วย โดยขอให้จารึกหลักหกประการของคณะราษฎรไว้คล้ายๆ อนุสาวรีย์ในทุกๆ จังหวัด และถ้าจังหวัดใดมีคนสำคัญในขบวนการประชาธิปไตย หรือขบวนการเสรีไทย ควรมีอนุสาวรีย์ของบุคคลนั้นๆ ด้วย เช่นอนุสาวรีย์นายเตียง ศิริขันธ์ ที่จังหวัดสกลนคร นายถวิล อุดล ที่ร้อยเอ็ด นายทองอินทร์ ภูริทัต ที่อุบลราชธานี และนายจำลอง ดาวเรือง ที่มหาสารคาม เป็นต้น โดยเราต้องไม่ลืมว่าบุคคลที่กล่าวมานั้นถูกสังหารอย่างป่าเถื่อน โดยเผ่า ศรียานนท์ ซึ่งมีอนุสาวรีย์อยู่ที่โรงเรียนนายร้อยตำรวจ สามพราน หาไม่นักการเมืองชั้นดีก็ถูกทำลายโดยเหตุการณ์ตุลาคมน ๒๕๑๙ อย่างนายสุรินทร์ มาศดิตถ์ ที่นครศรีธรรมราช โดยที่บุคคลเหล่านี้แม้ชื่อเสียงก็ถูกลบให้จางหายไปเอาเลย หากหาทางให้นักประชาธิปไตยในท้องถิ่นต่างๆ และเสรีไทยในจังหวัดต่างๆ ได้ปรากฏนามและประวัติให้อนุชนรู้จักจักเป็นคุณูปการอันสำคัญที่รัฐบาลนี้ฝากไว้ให้แก่แผ่นดิน

๓. สำหรับกระทรวงการต่างประเทศ ซึ่งเพิ่งสร้างตึกใหม่ น่าจะขอให้เจ้ากระทรวงตั้งชื่อห้องที่สำคัญว่า ห้องประดิษฐ์มนูธรรม หรือห้องปรีดี พนมยงค์ โดยเฉพาะก็ห้องที่ใช้เซ็นสัญญากับนานาประเทศ หรือห้องรับแขกเมือง ยิ่งถ้าได้อีกห้องหนึ่งมีชื่อว่าห้องดิเรก ชัยนาม จะสมควรนัก เพราะบุคคลผู้นี้เป็นมือขวาของนายปรีดีทางด้านการต่างประเทศ และเมื่อไปเป็นเอกอัครราชทูตที่ญี่ปุ่นในสงครามโลกครั้งที่แล้วนั้น นายกรัฐมนตรีพิบูลสงครามถึงกับกล่าวว่าถ้านายดิเรกไม่ยอมไป เขาจะไปเอง แม้จะไปเสี่ยงตายที่ญี่ปุ่น เพื่อดำเนินงานด้านเสรีไทย นายดิเรกก็ยังไปซื้อสถานเอกอัครราชทูตไว้ให้รัฐบาลไทยอย่างเป็นทางการที่เชิดชูเกียรติชิ้นสำคัญ เจ้าของที่ขายคฤหาสน์หลังนั้นมอบภาพเขียนทั้งหมดให้นายดิเรก แต่เขายกให้รัฐบาลหมด คุณูปการนอกจากนี้ยังมีที่จะกล่าวขานได้ถึงอีกมาก หากที่รัฐมนตรีคนอื่นๆ จะทำได้ นอกเหนือไปจากการที่นายดิเรกได้เป็นคนคบคิดคนแรกของคณะราษฎร ที่ธรรมศาสตร์อีกด้วย

อนึ่ง นางผาสุก พงษ์ไพจิตร และนาย Chris Baker ได้เลือกสรรและแปลข้อเขียนของนายปรีดีเป็นภาษาอังกฤษขึ้นแล้ว ให้ชื่อว่า *Pridi on Pridi* ถ้ากระทรวงจะหาทางให้หนังสือนี้หรือหนังสือในทำนองนี้ ได้แปลเป็นภาษาฝรั่งเศส เยอรมัน โปรตุเกส จีน เวียดนาม กัมพูชา ญี่ปุ่น อินเดีย ฯลฯ ก็จะเป็นการเชิดชูเกียรติท่านผู้นี้ ให้ความคิดความอ่านอันน่าสมัยของท่านได้แพร่หลายไปทั่วโลก ทั้งนี้กระทรวงอาจไม่ต้องลงทุนเองทั้งหมด หากขอให้ทูตในประเทศนั้นๆ ร่วมมือ หรือมูลนิธิในบางประเทศร่วมมือ ก็น่าจะ

ได้ ทั้งนี้ทางภาคเอกชนยินดีร่วมสนองงานด้วยดีต้องการ

๔. สำหรับกระทรวงการคลังและธนาคารแห่งประเทศไทย นั้น น่าจะ

ก) ช่วยให้นำพานรัฐธรรมนูญกลับมาใส่ไว้ ณ ใจกลาง ธนบัตรที่เป็นรูปวงกลมขาว ซึ่งเคยมีมาแต่ พ.ศ. ๒๔๗๕-๒๕๐๐ สถิตย์ ธนะรัชต์ฆ่าประชาธิปไตย โดยการนำเอาพระบรมฉายาลักษณ์ มาใส่แทนพานรัฐธรรมนูญ ในเมื่อพระบรมฉายาลักษณ์มีปรากฏอยู่แล้วในธนบัตร ในวงกลมนั้น น่าจะมีรูปพานรัฐธรรมนูญ เพื่อนำเอาสัญลักษณ์ของประชาธิปไตยคืนมา

ข) ถ้าเป็นโอกาสอันควร ควรมีรูปนายปรีดีในธนบัตรด้วย เช่น ในทุกประเทศที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ก็มีรูปบุคคลสำคัญอื่นๆ อยู่บนธนบัตรด้วยกันทุกประเทศแล้ว นอกเหนือไปจากพระบรมฉายาลักษณ์

ค) นำเสียดายที่จักไม่มีดวงตราไปรษณียากรที่ปรากฏรูปนายปรีดี แม้จะมีพระรูปสมเด็จพระศรีฯ ได้ ทั้งๆ ที่พระราชประวัติ กาลปีเดียวกับนายปรีดี และโดยที่ประเทศเราก็เป็นประชาธิปไตย อีกแล้ว การเหลื่อมล้ำต่ำสูงดังกล่าวนี้ มีแต่ก่อให้เกิดการแตกแยก ทางที่ดีท่านนายกฯ น่าจะกราบบังคมทูลขอพระราชดำริ ดังการเสนอชื่อนายปรีดีสู่ยูเนสโกควบคู่กับสมเด็จพระศรีฯ นั้น ก็ได้ทราบว่าเป็นที่พอพระราชหฤทัย

ง) ถ้ารัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมไม่กล้าสั่งคณะกรรมการ ที่คุมด้านการทำดวงตราไปรษณียากร ท่านจะสั่งให้บริษัทการบินไทยทำวารสารกินรี และสวัสดิ เป็นฉบับพิเศษ ให้มีรูปนายปรีดีขึ้นปก และลงบทความที่เอ่ยถึงคุณูปการของท่านจะได้ไหม แม้ องค์การโทรศัพท์ฯ ก็น่าจะทำบัตรโทรศัพท์เป็นรูปท่านได้ในหลาย ต่อหลายอิริยาบถ

๕. อนึ่ง ถ้ากระทรวงการคลังและธนาคารแห่งประเทศไทย จะตั้งทุนขึ้น เพื่อให้ข้าราชการในหน่วยงานที่มีแว้วดี ที่มีความประพฤติดี และมีความสามารถ ในระหว่างอายุ ๓๕-๔๕ ให้มีโอกาสได้ฝึกงานสักปีหรือครึ่งปี เพื่อที่เขาจะได้มีเวลาว่าง สำหรับสำนึก ตรึกตรอง หรืออ่าน เขียน วิจัย ฯลฯ ให้ได้เข้าถึงความดี ความงาม และความจริง นอกเหนืองานที่ทำมาอย่างที่เคยๆ ก็จะเท่ากับว่าหน่วยงานที่คุมการเงินของรัฐ ใช้จ่ายในการสร้างบุคลากรที่สามารถ อาจหาญ ให้ไม่กลัว ให้ได้พลังในทางสร้างสรรค์ยิ่งขึ้น โดยตั้งทุนดังกล่าวอย่างที่เราเรียกในภาษาอังกฤษว่า PRIDI FELLOW ก็ได้ และเผอิญนายป๊วย อึ้งภากรณ์ ซึ่งเป็นปุษนิยบุคคลในสองหน่วยงานนี้ ก็เพิ่งตายจากไป ถ้าจะตั้ง PUEY FELLOW ขึ้นอีกทุนก็ได้ ยิ่งพระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าวิวัฒนไชย ก็ทรงเป็นบุคคลสำคัญ ณ ทั้งสองหน่วยงานนี้ ถ้ามี PRINCE VIVAT

FELLOW อีกทุน ก็จงงาม หมายความว่า ๓ ทุนในสองหน่วยงานเท่ากับ ๖ ทุน ซึ่งควรกระจายให้อาจารย์ในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์หรืออื่นๆ ได้มีส่วนได้รับอันสงฆ์เช่นนี้ด้วย ก็เท่ากับเป็นการปลูกฝังบุคลากรในทางราชการและในสถาบันการศึกษาอย่างสำคัญ นอกเหนือจากการให้ทุนไปเรียนต่างประเทศ

ถ้าจะให้กว้างขวางออกไป ขยายทุนทำนองนี้ออกไปให้ประเทศเพื่อนบ้าน เช่น ลาว เขมร เวียดนาม และอินโดนีเซีย (สี่ประเทศนี้นายปรีดีอดหนุนในขบวนการกู้ชาติมาแล้ว และรวมอยู่ในสันนิบาตชาติเอเชียอาคเนย์มาด้วยแล้วแต่ พ.ศ. ๒๔๘๘ หากถูกรัฐประหาร ๒๔๙๐ ทำลายไป) ได้รับทุนทำนองนี้ ก็จะช่วยให้เยาวชนในประเทศนั้นๆ ได้มาพำนักในเมืองไทย ได้รู้จักเราเป็นอย่างดี ซึ่งจะมีคุณในระยะยาวอีกด้วย

๖. ในฐานะที่นายปรีดีเริ่มเทศาภิบาลนครกรุงเทพฯ ขึ้น ถ้าท่านนายกฯ จะหารือกับผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ให้เปลี่ยนชื่อถนนอัษฎางค์ (ซึ่งเป็นอัปมงคลนาม ดังท่านผู้หญิงพูนสุขได้คัดค้านไปแล้ว) ให้เป็นถนนสัมพันธมิตร หรือถนนเสรีไทย แม้จนถนนประชาธิปไตย (ซึ่งเคยมีชื่อถนนนี้ จอมพล ป. ให้เปลี่ยนเป็นชื่อถนนพหลโยธิน เมื่อเกิดพรรคประชาธิปัตย์ขึ้น) ก็สมควร โดยขอให้ทำลานประชาธิปไตยขึ้นให้เป็นที่พักผ่อนเล่นของประชาชน ก็จะเหมาะสม

ที่เรียนเสนอมานี้ ประมวลจากความคิดเห็นของคณะกรรมการ ภาคเอกชน เพื่อท่านนายกฯ จะได้ดำริ และ/หรือหารือกับเจ้ากระทรวง หรือเจ้าหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

สำหรับสภาพพัฒนาการเศรษฐกิจ ซึ่งท่านนายกฯ เป็นประธานนั้น ถ้าจะหาทางให้เอกชนเข้าร่วมเป็นกรรมการด้วยอย่างเท่าเทียมกับข้าราชการ ก็จะเป็นนิมิตหมายที่สำคัญ

ยังสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ซึ่งแม้จะเกิดขึ้นหลังสมัยนายปรีดี ถ้าจะมีการส่งคายนมาให้หน่วยงานนั้นไปเร่งสืบค้น ให้ทุนการวิจัยอย่างแหวกแนวไปจากวิธีการเดิมๆ มา แม้จนให้แปลหนังสือในทางวิชาการนอกกระแสหลักออกไปได้ จักสมควรยิ่ง

แม้หน่วยงานที่นายปรีดีไม่ได้เกี่ยวข้องโดยตรง อย่างกระทรวงศึกษาธิการนั้น เป็นหัวใจหลักในการช่วยผลักดันเยาวชนให้หันมาเข้าใจประชาชาติไทยอย่างถึงแก่น ให้เยาวชนเป็นคนมีคุณธรรม นำชมที่กระทรวงนี้ได้ให้ความร่วมมือกับภาคเอกชนมาโดยตลอด ในหลายต่อหลายระดับ ดังบางกระทรวงก็ร่วมมือกับภาคเอกชนด้วยดีเช่นกัน ยิ่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ด้วยแล้วร่วมมือกับภาคเอกชนในหลายระดับเลยทีเดียว

ที่สำคัญสำหรับสถาบันการศึกษาแห่งนี้นั้น ควรมีส่วนวิชา ธรรมศาสตร์และการเมือง ที่เนื่องในการศึกษาที่เป็นองค์รวมอย่าง

ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์ กับปรีดี พนมยงค์ ที่มหาวิทยาลัยลอนดอน ประเทศอังกฤษ

ไม่แตกแยกวิชาออกเป็นเสี่ยงๆ ให้เขาชนเป็นคนดี พร้อมๆ กับเป็นคนมีความรู้ และเข้าถึงความงามได้ นอกจากนั้นแล้วควรร่วมมือกับรัฐสภาและรัฐบาล จัดตั้งสถาบันประดิษฐ์นวัตกรรมขึ้น เพื่อให้เป็นหน่วยงานอิสระ ที่ช่วยร่างกฎหมายให้ราษฎรและ ส.ส. ซึ่งต้องการเสนอกฎหมายออกไปจากที่รัฐบาลเสนอ แม้จะเป็นที่รวมสรรพคำและนักวิชาการชั้นเลิศในทางนิติศาสตร์ ซึ่งมุ่งที่ความยุติธรรม ยิ่งกว่าด้วยทฤษฎีหมายอันล้าสมัยต่างๆ เพื่อปรับปรุงโครงสร้างทางสังคมและการเมืองให้ยุติธรรมยิ่งขึ้น โดยอาจช่วยให้นักการเมืองรู้เท่าทันระบบโลกาภิวัตน์ ซึ่งอภิมหาอำนาจและบรรษัทข้ามชาติคุมอยู่ด้วย หากท่านนายกฯ จะปรึกษากับท่านประธานรัฐสภา และนักวิชาการคณะนิติศาสตร์คนสำคัญๆ ช่วยกันผลักดันให้เกิดสถาบันดังกล่าวได้ จะเป็นการบูชาคุณหลวงประดิษฐ์มนูธรรมอย่างสำคัญยิ่ง และจะเท่ากับนำเอาหัวใจของมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองกลับมาเลยทีเดียว

๗. ทางด้าน ยูเนสโก กระทรวงศึกษาธิการได้บอกไปยังยูเนสโกของประเทศเพื่อนบ้าน ๓ ประเทศแล้ว คือ ลาว กัมพูชา และเวียดนาม ให้ร่วมจัดงานฉลองนายปรีดีในประเศนั้นๆ ดังที่ประเทศทั้งสามนี้ได้ทำมาแล้ว ในงานร้อยปีพระยาอนุมานราชธน ถ้ากระทรวงการต่างประเทศจะขอให้ทูตของเราในประเทศนั้นๆ

เดินเรื่องต่อไปก็จะได้รับผลสำเร็จ

นอกจากนี้แล้ว กระทรวงการต่างประเทศควรขอให้ยูเนสโกที่กรุงปารีสจัดงานสัมมนา ณ กรุงปารีสขึ้นวันหนึ่ง พร้อมทั้งแสดงนิทรรศการชีวิตและผลงานของนายปรีดี ก็จะเหมาะสมนักเพราะนายปรีดีได้รับการศึกษาที่ประเทศนั้น วางแผนอภิวัฒน์ที่นั่น และเสียชีวิตไปในประเทศนั้นโดยนายกรัฐมนตรีฝรั่งเศสได้ส่งพวงมาลามาวางที่หน้าศพอีกด้วย โดยที่กระทรวงฯ ควรจะขอให้ทูตและสมาคมคนไทยที่นั่นร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ ในประเทศนั้น ขอให้ติดป้ายชื่อไว้ ณ บ้านที่นายปรีดีถึงแก่กรรม เพื่อเป็นอนุสรณ์ ดังที่กระทำกันอยู่อย่างเป็นประเพณีที่ยุโรป

อนึ่ง ปีนี้ก็เป็นปีที่ไทยเจริญทางพระราชไมตรีกับสาธารณรัฐประชาชนจีนครบ ๒๕ ปี และนายปรีดีเคยลี้ภัยไปประเทศจีน ทั้งยังชอบพอกับบุคคลสำคัญในประเทศนั้น เช่น เมาเซตุง จูเอินไหล และเติ้งเสี่ยวผิง ถ้าจะขอให้จีนจัดสัมมนาวาดด้วยสัมพันธ์ภาพไทยจีน เพื่อเป็นเกียรติแก่นายปรีดี ที่ปักกิ่ง และกวางโจว ก็น่าจะเหมาะ โดยที่รัฐบาลจีนอาจติดป้ายให้ ณ อาคารที่นายปรีดีเคยไปพำนัก ก็จักเป็นคุณค่าล้ายที่ฝรั่งเศสเช่นกัน

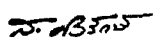
๘. ในฐานะที่นายปรีดีเคยเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ และนายกรัฐมนตรี ย่อมกำกับสำนักพระราชวังและสำนักงานทรัพย์สิน

สิ้นส่วนพระมหากษัตริย์รวมอยู่ด้วย ไม่ทราบจะเป็นการสมควรหรือไม่ ถ้าท่านนายกฯ จะขอความร่วมมือจากผู้อำนวยความสะดวกทางทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ให้จัดทำทำเนียบทำข้างขึ้นเป็นอนุสรณ์สถานสำหรับทำนอดีตผู้สำเร็จ และอดีตรัฐบุรุษอาวุโสผู้มีพระคุณอันยิ่งใหญ่แก่ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และรัฐธรรมนูญ หรือท่านนายกฯ จะทำหนังสือกราบบังคมทูลพระกรุณาโดยตรง ก็น่าจะสมควร

๙. สำหรับหน่วยงานนอกจากนี้ เช่นทางภาคเอกชนขอให้ท่านเปิดทำเนียบเลี้ยงแขกเมือง และบุคคลในขบวนการเสรีไทย และในขบวนการประชาธิปไตยที่สืบมาแต่คณะราษฎร ๒๔๗๕ ณ วันที่ ๑๐ พฤษภาคม ส่วนรายละเอียดอื่นๆ คงจะได้หารือและรับบัญชาจากท่านนายกฯ ในการประชุมภายใต้การนำของท่าน ณ วันที่ ๘ มีนาคม โดยภาคเอกชนจะรายงานกิจการที่ได้ทำมาแล้ว และจะดำเนินการต่อไปให้ พณฯ ได้ทราบเป็นต่างหากออกไปอีกด้วย หากขอเรียนมาล่วงหน้าจะได้พูดคุยกับกระทรวงการต่างประเทศ และได้รับความเห็นชอบแล้ว ให้เชิญประธานาธิบดีวลาดิเมียร์ ปูติน มาแสดงปาฐกถาธรรมเสริญนายปรีดี ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในวันที่ ๑๐ พฤษภาคม เพื่อบรรยายขยายความถึงสาระแห่งการต่อสู้อย่างสันติวิธี ภายใต้การกดขี่ของทรราชย์และรัฐบาลทหาร เพื่อให้ได้มาซึ่งประชาธิปไตย เชื่อว่าท่านนายกรัฐมนตรีคงเห็นดีด้วย ถ้าเช่นนั้นก็ใคร่ขอความกรุณาท่านนายกฯ ได้โปรดบอกไปยังมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เพื่อประสานปณิธานด้วยจิตตมตัสสัคคีแต่ท่านผู้นี้ด้วย

ทั้งหมดที่เรียนมานี้ ข้าพเจ้าหวังว่างานฉลอง ๑๐๐ ปี นายปรีดีคราวนี้ จะเป็นหนทางที่นำไปสู่ความอยู่ดีกินดีของราษฎร และมีดีอื่นๆ รวมตลอดตามหลักหกประการของท่าน เพื่อลดช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจน ให้ได้มีสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติที่เหมาะสมในทางนิเวศวิทยา ปลอดการเชื่อถือนักวิชาการที่รู้เพียงการแก้ปัญหาในทางวิศวกรรมศาสตร์สังคมนั้น หากให้หันมาหาการแก้ปัญหาในทางวิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์ ให้หันมาหาการแก้ปัญหาต่างๆ ตามแนวทางของพระอริยมรรค ซึ่งตีไปทั่วทุกขั้วทางสังคม แล้วหาเหตุที่ก่อให้เกิดทุกขนั้นๆ ให้ได้โดยจิตตศึกษา ซึ่งพร้อมไปกับศีลศึกษา ให้เกิดภูมิปัญญาอย่างที่เป็นสากล หากมีรากเหง้าอยู่ที่วัฒนธรรมดั้งเดิมของเราเอง

ขอแสดงความนับถือ

(สุลักษณ์ จิตรวัณช์)

ประธานคณะกรรมการ

ดำเนินงานฉลอง ๑๐๐ ปี ชาตกาลนายปรีดี พนมยงค์ ฝ่ายเอกชน

ป.ล.

ขณะที่นายปรีดีเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังอยู่นั้น ท่านพยายามสร้างภาพยนตร์เรื่อง พระเจ้าช้างเผือกเป็นภาษาอังกฤษ เพื่อเตือนเพื่อนร่วมโลก ให้เห็นโทษของสงคราม เพื่อห้ามสงครามโลกครั้งที่ ๒ แต่ไม่ได้ผล แม้กระนั้นภาพยนตร์ดังกล่าวก็เป็นผลงานทางด้านศิลปวรรณกรรมชิ้นสำคัญที่ท่านฝากไว้ให้อนุชนเห็นคุณค่าของอหิงสธรรมและสันติวิธี ถ้าท่านนายกรัฐมนตรีจะขอให้กระทรวงการคลังอนุมัติงบประมาณให้สร้างภาพยนตร์แสดงชีวประวัติและผลงานของท่านอดีตรัฐบุรุษอาวุโสฝากไว้ในโลก จะเป็นคุณูปการอันสำคัญยิ่ง โดยที่เราไม่ให้ฝรั่งมาถ่ายทอดเรื่อง Anna and the King เพราะถือนั่นอย่าเกียรติไทยในอดีต หากเราหาทางให้สร้างภาพยนตร์เกี่ยวกับนายปรีดีขึ้น นั่นจะเป็นนุติธรรมในทางสร้างสรรค์ โดยที่จะให้คนไทยทำก็ได้ แม้จะให้ชาวต่างประเทศทำก็ได้ ถ้ายอมอนุมัติเงินก้อนใหญ่สักหมื่นก็เชื่อว่าจะได้ผลในทางที่เป็นทั้งความงาม ความจริง และความดี ประกอบไปด้วย นับเป็นอนุสาวรีย์ที่สำคัญอันท่านนายกรัฐมนตรีจะสร้างให้ท่านผู้นี้ เพื่อชื่อเสียงเกียรติคุณของท่านและของสยามประเทศ จักได้แพร่หลายไปทั่วโลก สมกับที่ยูเนสโกยกย่องท่านว่าเป็นบุคคลในระดับโลก ทั้งนี้สุดแท้แต่ละท่านจะพิจารณา

รัฐบาลแทสมเนีย ซึ่งเป็นรัฐที่จนสุดของออสเตรเลียยังกล้าลงทุนอย่างมหาศาลเพื่อจัดประชุมใหญ่ในปีหน้าว่าด้วยวิถีทางแห่งสันติภาพ โดยเชิญผู้ที่เคยได้รับรางวัลโนเบลทางด้านนี้มาจากทั่วโลก และเตรียมการประชุมอย่างละเมียด ใช้เวลาแต่ปีกลายเรื่อยมา ดังเขาขอให้ข้าพเจ้าเป็นกรรมการรวมอยู่ด้วย จึงอยากเรียนย้ำว่า รัฐเล็กๆ ที่ยากจนอย่างนั้นยังกล้าลงทุนเพื่อสันติภาพได้ถึงเพียงนี้ แม้รัฐอินเดียแต่ละรัฐก็มักให้รางวัลสันติภาพแก่คนของเขา และคนจากนอกประเทศเขา คล้ายๆ PRIDI FELLOWSHIP ที่เสนอมาก่อนแล้ว โดยที่ท่านนายกฯ เองก็เป็นศิลปิน แม้จะคนละแขนงกับนายปรีดี ก็เชื่อว่าจะเข้าใจในเรื่องการใช้ศิลปะเป็นสื่อในทางนุติธรรมเพื่อจริยธรรม จึงหวังว่ารัฐบาลไทยภายใต้การนำของท่านนายกฯ ผู้มีวิสัยทัศน์อันกว้างไกล จะบูชาคุณนายปรีดีได้ด้วยการอนุมัติให้สร้างภาพยนตร์อันยิ่งใหญ่ ให้เหมาะสมกับยุคสมัยของเทคโนโลยีทางการสื่อสาร หากใช้เทคโนโลยีด้านนี้มารับใช้สันติภาพ ไม่ใช่ในทางที่กระพือโลกโกรธหลงดังที่มักเป็นอยู่โดยทั่วๆ ไป